

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อบรรยายความหมายและประสบการณ์การฟื้นฟูสภาพของวัยรุ่นหลังจากถูกล่วงเกินทางเพศ ใช้รูปแบบการศึกษาตามแนวคิดเชิงปรากฏการณ์วิทยาของ Husserl (Husserlian Phenomenology) ซึ่งเป็นการวิจัยเพื่อการบรรยายการให้ความหมายของประสบการณ์ตามสถานการณ์จริงและตามการรับรู้ของผู้ที่อาศัยอยู่ในประสบการณ์นั้น โดยผู้วิจัยได้แยกความเชื่อและสิ่งทีู้เกี่ยวกับปรากฏการณ์ออกจากสถานการณ์ที่ศึกษา ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้คือวัยรุ่นหญิงที่ผ่านเหตุการณ์การถูกล่วงเกินทางเพศแล้วอย่างน้อย 6 เดือน และมีการฟื้นฟูสภาพแล้ว คือได้รับการวินิจฉัยจากจิตแพทย์ว่าไม่เป็นผู้ป่วยทางจิตหรือมีอาการทางจิตใด ๆ ไม่ได้เข้ารับการรักษาด่วนอยู่ในโรงพยาบาล สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในชุมชนได้ตามปกติ มีความสมัครใจและยินดีร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูล โดยทั้งนี้การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพจะเน้นในเรื่องของการศึกษาเพื่อบรรยายข้อมูลเกี่ยวกับการฟื้นฟูสภาพของวัยรุ่นหลังจากถูกล่วงเกินทางเพศ ดังนั้นการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจึงเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง มีผู้ให้ข้อมูลรวมจำนวน 11 ราย มีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการบันทึกภาคสนาม ในการวิจัยครั้งนี้ได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเฉลี่ยรายละ 2-3 ครั้ง ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ตามขั้นตอนของ Colaizzi และนำเสนอประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลในภาพรวม ซึ่งผลของการวิเคราะห์ข้อมูลทำให้เกิดความเข้าใจในความหมายและประสบการณ์การฟื้นฟูสภาพของวัยรุ่นหลังจากถูกล่วงเกินทางเพศ ดังนี้

1. วัยรุ่นที่ถูกล่วงเกินทางเพศให้ความหมายของการฟื้นฟูสภาพหลังจากถูกล่วงเกินทางเพศ คือเป็นการเริ่มต้นชีวิตใหม่อย่างมีเป้าหมายและมีความหวัง เป็นการปรับความคิดและจิตใจให้คลายทุกข์ได้ รวมถึงได้รับการยอมรับจากคนรอบข้างทำให้สามารถกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมได้ตามปกติ

2. ประสบการณ์การฟื้นฟูสภาพของวัยรุ่นหลังจากถูกล่วงเกินทางเพศ แบ่งเป็น 3 ประเด็นหลักและประเด็นย่อย ดังนี้

ประเด็นหลักที่ 1 การสร้างพลังใจให้เข้มแข็ง

ประเด็นย่อยที่ 1 ยอมรับความจริงของชีวิต

ประเด็นย่อยที่ 2 คิดโนแง่ดี

2.1 คิดแง่ดีกับเหตุการณ์

2.2 คิดแง่ดีกับตนเอง

- มองตนเองอย่างมีคุณค่า
- ให้กำลังใจตนเอง

ประเด็นย่อยที่ 3 มีครอบครัวเป็นแหล่งพลังใจ

ประเด็นย่อยที่ 4 แสวงหาความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น

4.1 จากเพื่อนและบุคคลที่นับถือ

4.2 จากบุคลากรทางสุขภาพ

ประเด็นหลักที่ 2 การเรียนรู้การดำรงชีวิตให้มีคุณค่า

ประเด็นย่อยที่ 1 อยู่กับปัจจุบัน วางแผนอนาคต

ประเด็นย่อยที่ 2 การทำงาน และ/หรือทำกิจกรรมที่ทำให้เกิดความภูมิใจและ

ผ่อนคลายความเครียด

ประเด็นย่อยที่ 3 เรียนรู้วิธีระงับภัยจากบทเรียนที่ผ่านมา

ประเด็นย่อยที่ 4 เปลี่ยนตนเองเพื่อสิ่งที่ดีในชีวิต

ประเด็นหลักที่ 3 การดูแลสุขภาพกายให้แข็งแรง

ประเด็นย่อยที่ 1 ดูแลสุขภาพตนเอง

ประเด็นย่อยที่ 2 ดูแลสุขภาพลูกในครรภ์

การอภิปรายผล

การล่องเินทางเพศในวัยรุ่น จะส่งผลกระทบต่อทางด้านจิตใจให้แก่วัยรุ่นคือวัยรุ่น จะเกิดความรู้สึกเศร้า เสียใจ หวาดกลัวและวิตกกังวล กลัวการอยู่ในโลกที่มีอันตราย รู้สึกอ่อนแอ เกิดความไม่ไว้ใจ หวาดผวา ผันรำย เกิดความรู้สึกมีมลทิน ดูถูกตนเอง รู้สึกว่าตนเองไร้ค่า ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง หมกมุ่นอยู่กับความรู้สึกเจ็บปวดจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หวนระลึกถึงภาพเหตุการณ์ในอดีต ไม่มีความคาดหวังที่จะวางแผนการดำเนินชีวิตในอนาคต ล้มหวังในทุก ๆ เรื่อง จนกระทั่งมีความต้องการและพยายามฆ่าตัวตายในที่สุด (Browne & Finkelhor, 1986; Heise et al., 1995; Kevin et al., 2001; Shanta et. al. 2005) เกิดปัญหาด้านพฤติกรรมเกรง ต่อต้านสังคม ขาดสมาธิ พฤติกรรมถดถอย พัฒนาการทางเพศผิดปกติ และปัญหาการเรียน (สุวพักตร์ เวศมิวบูลย์, 2639) วัยรุ่นที่ถูกล่องเินทางเพศนี้ถือเป็นกลุ่มเสี่ยงของงานจิตเวช เพราะหากไม่ได้รับการช่วยเหลือโดยเร็ว ความทุกข์ที่เกิดขึ้นกับเด็กหรือวัยรุ่นที่ถูกล่องเินทางเพศเหล่านี้ อาจสะสมไว้มาก จนอาจจะทำให้เกิดปัญหาทางสุขภาพจิตอื่น ๆ ตามมา ซึ่งจะทำให้วัยรุ่นที่ถูกล่องเินทางเพศนั้นมีโอกาสที่จะฟื้นฟูสภาพได้ยากขึ้น นอกจากนั้นการฟื้นฟูสภาพของวัยรุ่นที่ถูกล่องเินทางเพศก็มีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับลักษณะภูมิหลังของวัยรุ่นที่ถูกล่องเินทางเพศ

ด้วย เช่น สาเหตุของการถูกล่วงเกินทางเพศชนิดต่าง ๆ ผลกระทบหลังจากถูกล่วงเกินทางเพศ ลักษณะนิสัยของวัยรุ่น รวมถึงการเผชิญกับปัญหาของวัยรุ่นแต่ละราย ประกอบกับปฏิกิริยาของครอบครัวที่มีต่อเด็กภายหลังถูกล่วงเกินทางเพศ สิ่งเหล่านี้ล้วนมีผลต่อการฟื้นฟูสภาพของวัยรุ่น หลังจากถูกล่วงเกินทางเพศทั้งสิ้น และการที่วัยรุ่นจะฟื้นฟูสภาพได้นั้นวัยรุ่นต้องเข้าใจว่าการฟื้นฟูสภาพมีความหมายต่อชีวิตตนเองอย่างไร และคิดว่าจะให้ความหมายและความสำคัญกับชีวิตตนเองอย่างไร จากนั้นวัยรุ่นต้องเริ่มต้นลงมือกระทำเพื่อให้ตนเองมีการฟื้นฟูสภาพหลังจากถูกล่วงเกินทางเพศให้ได้ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมต่อไปอย่างมีความสุข จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ วัยรุ่นที่ถูกล่วงเกินทางเพศได้ให้ความหมายและอธิบายประสบการณ์การฟื้นฟูสภาพที่มาจากประสบการณ์จริงของวัยรุ่นเอง ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

การให้ความหมายการฟื้นฟูสภาพของวัยรุ่นหลังจากถูกล่วงเกินทางเพศ

การศึกษาประสบการณ์การฟื้นฟูสภาพของวัยรุ่นหลังจากถูกล่วงเกินทางเพศ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ให้ความหมายการฟื้นฟูสภาพหลังจากถูกล่วงเกินทางเพศที่คล้ายคลึงกัน โดยถูกถ่ายทอดออกมาจากความคิด ความรู้สึกของวัยรุ่นที่ผ่านประสบการณ์การถูกล่วงเกินทางเพศจริง ๆ ซึ่งความหมายการฟื้นฟูสภาพที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึง คือ เป็นการเริ่มต้นชีวิตใหม่อย่างมีเป้าหมายและมีความหวังในชีวิต เป็นการปรับความคิดและจิตใจให้คลายทุกข์ได้ รวมถึงการได้รับการยอมรับจากคนรอบข้างทำให้สามารถกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมได้ตามปกติ

ซึ่งการให้ความหมายดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงประสบการณ์ ความคิด ความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูลในการเรียนรู้ที่จะทำให้อาการฟื้นฟูสภาพและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมต่อไปได้ โดยมี ความคิด ความรู้สึกว่าการฟื้นฟูสภาพเป็นการเริ่มต้นชีวิตใหม่ของตนเอง หรือเปรียบเสมือนฟื้นขึ้นมาจากความตายแล้วมีชีวิตใหม่ ได้เกิดใหม่ คือ เป็นการคิดว่าอดีตที่ผ่านมาให้จบไป แล้วเริ่มต้นชีวิตใหม่ที่ดีกว่า เพราะหวังว่าอนาคตข้างหน้าต้องดีกว่าวันนี้ ซึ่งบางรายมีเป้าหมายที่จะเริ่มชีวิตใหม่เพื่อลูกของตนเอง เป็นความรู้สึกที่ใจไม่อ่อนแอ มีความเข้มแข็งขึ้น มีแรงที่จะดำเนินชีวิตตามปกติต่อไป การที่วัยรุ่นที่ถูกล่วงเกินทางเพศมีการเริ่มต้นชีวิตใหม่อย่างมีเป้าหมายและความหวังในชีวิตได้นั้น เนื่องมาจากการมีการปรับความคิดและจิตใจของตนเองเพื่อคลายความทุกข์ซึ่งเป็นการฟื้นฟูสภาพหนึ่งของผู้ให้ข้อมูลรับรู้ได้และให้ความหมายจากประสบการณ์ของตนเอง คือสามารถทำให้ความรู้สึกที่ไม่ดีต่าง ๆ ที่อยู่ใตจิตใจลดลงไปได้ เช่น ความทุกข์ ความเครียด ความเศร้า เสียใจ ความกลัว ความโกรธแค้น ความท้อแท้ เป็นต้น และการฟื้นฟูสภาพก็ยังคงเป็นการที่ผู้ให้ข้อมูลมีความรู้สึกสบายใจเข้ามาแทนที่ความรู้สึกไม่ดีเหล่านั้น โดยผู้ให้ข้อมูลรู้สึกสบายใจมากขึ้น รู้สึกปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ รวมถึงการที่ผู้ให้ข้อมูลได้รับกำลังใจและการยอมรับ

จากครอบครัว เช่น บิดามารดา ลูก ญาติพี่น้อง และสังคมซึ่งได้แก่ เพื่อนบ้าน เพื่อนของผู้ให้ข้อมูล ที่ไม่มีใครติฉินนินทา แต่ให้การยอมรับ ให้กำลังใจ ทำให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความเข้มแข็งสามารถสามารถไปเรียนหนังสือ ไปทำงาน หรือทำอะไรต่าง ๆ ได้เหมือนเดิม โดยไม่มีใครแสดงความรังเกียจ จนทำให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถดำเนินชีวิตอยู่ต่อไปได้ตามปกติ

ดังนั้นการให้ความหมายดังกล่าวจึงเป็นประสบการณ์ที่สนับสนุนให้วัยรุ่นที่ถูกล่วงเกินทางเพศมีการปฏิบัติตัวอย่างมีเป้าหมายในการฟื้นฟูสภาพหลังจากถูกล่วงเกินทางเพศ สามารถที่จะดำเนินชีวิตได้ตามปกติเหมือนวัยรุ่นคนอื่น และไม่เกิดอาการหรือปัญหาทางจิตอื่น ๆ ตามมา

จากการให้ความหมายการฟื้นฟูสภาพของวัยรุ่นหลังจากถูกล่วงเกินทางเพศตามที่กล่าวมาข้างต้นนั้นมีความสอดคล้องกับการให้ความหมายการฟื้นฟูสภาพตามการศึกษาของ Marilyn and Lillian (2001) ที่ว่าจุดเริ่มต้นของการฟื้นฟูสภาพคือการคิดว่าเราเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้ หรือ เป็นการเกิดใหม่ เป็นการมีชีวิตใหม่ อยู่อย่างมีความหมายโดยการรักตนเอง เข้าใจตนเอง และยกโทษให้กับตนเองและผู้กระทำผิด รวมถึงการพุดคุยโดยปราศจากการร้องไห้ ขจัดความคิดเดิม ๆ ของตนเองออกไป และรู้สึกที่ตนเองปลอดภัยอีกครั้งหนึ่ง และจากการศึกษาครั้งนี้ยังพบว่าผู้ให้ข้อมูลบางรายกล่าวว่า การฟื้นฟูสภาพของตนเองเปรียบเหมือนการฟื้นขึ้นมาจากความตายแล้วมีชีวิตใหม่ ได้เกิดใหม่ เนื่องมาจากเหตุผลที่ว่า หลังจากถูกข่มขืนหรือถูกล่วงเกินทางเพศแล้วนั้น จะทำให้ผู้หญิงสูญเสียความรู้สึกไว้เนื้อเชื่อใจ และการสูญเสียความรู้สึกไว้เนื้อเชื่อใจจากเหตุการณ์วิกฤตนี้ จะทำให้พวกเขาารู้สึกอยากตายมากกว่าที่จะมีชีวิตอยู่ต่อไป (Herman, 1997) เช่นเดียวกับ สุวพักตร์ เวศมิวบูลย์ (2539) ที่ศึกษาสภาพอารมณ์ของเด็กหญิงที่ถูกทารุณกรรมทางเพศที่อาศัยอยู่ในศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและมูลนิธิคุ้มครองเด็ก จำนวน 10 ราย พบว่าส่วนใหญ่เด็กมีปัญหาอารมณ์เป็นลักษณะเด่น คือมีความวิตกกังวล อารมณ์เศร้า มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ และจำนวน 9 ราย คิดฆ่าตัวตายหรือต้องการฆ่าตัวตาย แต่สำหรับผู้หญิงที่ฟื้นฟูสภาพได้ความรู้สึก เช่นนั้นจะไม่เกิดขึ้นแล้ว และยังมีผลสอดคล้องกับแนวคิดของ Harvey (1996) ที่ให้คำจำกัดความของการฟื้นฟูสภาพในผู้ที่ถูกล่วงเกินทางเพศ ว่าหมายถึงการบรรเทาอาการหรือความรู้สึกต่าง ๆ ที่ฝังแน่นอยู่ในจิตใจให้หายไป ซึ่งประกอบด้วย ความรู้สึกอับอาย การตำหนิตนเอง และความรู้สึกไม่ไว้ใจผู้อื่น และสามารถทำงานหรือดำรงชีวิตได้ตามปกติ ส่วน Burt & Katz (1987) กล่าวว่า การฟื้นฟูสภาพเป็นการที่สามารถทนต่อการพุดถึงการล่วงเกินทางเพศนั้นได้อีกโดยปราศจากความรู้สึกเครียดหรือวิตกกังวล และเชื่อว่าการฟื้นฟูสภาพรวมไปถึงการได้รับการปลอบโยนให้กำลังใจ หรือการช่วยเหลือต่าง ๆ หลังจากถูกล่วงเกินทางเพศ ดังเช่นการศึกษาของ พัชรี จุลทรัพย์ และ สุเพ็ญศรี พึ่งโคกสูง (2549) ที่กล่าวถึงครอบครัวว่ามีส่วนอย่างมากที่จะทำให้ผู้หญิงผ่านพ้นปัญหาหรือจะเป็นอุปสรรคที่มีอิทธิพลต่อผู้หญิงที่ถูกล่วงเกินทางเพศมากที่สุด ดังนั้นเมื่อครอบครัวทราบว่า ลูกสาว พี่สาว หรือผู้หญิงที่อยู่ในครอบครัวประสบเหตุการณ์ ต้องให้

กำลังใจและสนับสนุนให้ผู้หญิงมีความมั่นใจที่จะใช้ชีวิตต่อไป เพราะหากว่าครอบครัวตำหนิผู้หญิงที่ประสบเหตุการณ์ จะส่งผลต่อจิตใจและอาจทำให้เกิดเรื่องเลวร้ายยิ่งกว่าเกิดขึ้นได้ เช่นผู้หญิงอาจจะฆ่าตัวตายหรือกลายเป็นภาวะทางจิตเรื้อรัง ดังนั้นการที่ครอบครัวหรือสังคมให้การยอมรับ ให้กำลังใจ ถือเป็นแรงสนับสนุนทางสังคมเป็นจุดเริ่มต้นที่จะช่วยให้ผู้ที่ถูกล่วงเกินทางเพศมีการฟื้นฟูสภาพที่ดีได้

จากแนวคิดของความหมายการฟื้นฟูสภาพของวัยรุ่นหลังจากถูกล่วงเกินทางเพศตามที่ได้ศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า วัยรุ่นที่ถูกล่วงเกินทางเพศไม่ว่าจะเป็นในต่างประเทศ หรือในประเทศไทย ซึ่งมีบริบททางวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ ค่านิยมและวิถีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน แต่มีประสบการณ์ ความคิด ความรู้สึกในการให้ความหมายของฟื้นฟูสภาพที่คล้ายคลึงและสอดคล้องกัน ทำให้พยาบาลจิตเวชในประเทศไทยมีความเข้าใจในการฟื้นฟูสภาพของวัยรุ่นที่ถูกล่วงเกินทางเพศได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นและนำข้อมูลที่ได้ไปสู่การพยาบาลเพื่อส่งเสริมให้วัยรุ่นไทยที่ถูกล่วงเกินทางเพศมีการฟื้นฟูสภาพได้อย่างเหมาะสม และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุขต่อไป

ประสบการณ์การฟื้นฟูสภาพของวัยรุ่นหลังจากถูกล่วงเกินทางเพศ

จากการให้ความหมายการฟื้นฟูสภาพของวัยรุ่นหลังจากถูกล่วงเกินทางเพศ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ กล่าวถึงว่า เป็นการเริ่มต้นชีวิตใหม่อย่างมีเป้าหมายและมีความหวังในชีวิตตนเอง เป็นการปรับความคิดและจิตใจให้คลายทุกข์ได้ รวมถึงการได้รับการยอมรับจากครอบครัวทำให้สามารถกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมได้ตามปกติ เป็นข้อมูลที่แสดงออกมาจากความคิด ความรู้สึก และจากประสบการณ์จริงของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งประสบการณ์การฟื้นฟูสภาพหลังจากถูกล่วงเกินทางเพศนั้นถือเป็นเรื่องลึกซึ้ง ละเอียดย่อน และเป็นเรื่องเฉพาะบุคคลซึ่งมีการฟื้นฟูสภาพที่แตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะในบริบทของสังคมและวัฒนธรรมไทยที่ถือว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องน่าอับอาย ไม่ควรเปิดเผย (พัชรี จุลศิริ และ สุเพ็ญศรี พึ่งโคกสูง, 2549) แต่ผู้ให้ข้อมูลมิได้คิดเช่นนั้นกลับเห็นว่าการให้ข้อมูลเป็นเรื่องที่ตนเองภูมิใจกับชีวิตใหม่ที่ดีขึ้น และจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นอีกด้วยคือเมื่อตนเองผ่านพ้นความทุกข์ทรมานแล้วก็ทำให้เพื่อนที่ประสบเหตุการณ์เดียวกันผ่านพ้นได้เช่นกัน ซึ่งเป็นที่น่ายกย่องให้เป็นแสงเทียนส่องทางให้แก่วัยรุ่นที่ถูกล่วงเกินทางเพศรายอื่นเพื่อให้มีการฟื้นฟูสภาพที่ดีต่อไป

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการฟื้นฟูสภาพหลังจากถูกล่วงเกินทางเพศ นอกจากผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึงความหมายของการฟื้นฟูสภาพแล้ว ยังมีการบอกเล่าถึงประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการฟื้นฟูสภาพที่สามารถทำให้ผู้ให้ข้อมูลดำเนินชีวิตต่อไปได้ตามปกติสุข ซึ่งสรุปได้เป็น 3 ประเด็นหลัก และอภิปรายผลได้ดังนี้

ประเด็นหลักที่ 1 การสร้างพลังใจให้เข้มแข็ง

การที่มนุษย์เราจะประสบความสำเร็จและมีความสุขในชีวิตได้นั้นจำเป็นต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งคือ พลังใจ (WILL POWER) (เพ็ชร ณ บ่อมเพ็ชร, 2548) ซึ่งพลังใจที่ดีย่อมจะช่วยสร้างความคิดให้เป็นจริงได้ง่ายกว่า เพราะจะเป็นสะพานเชื่อมโยงไปสู่ชัยชนะหรือความสำเร็จได้ รวมทั้งยังจะช่วยกระตุ้นให้มีพลังในการทำสิ่งใด ๆ แม้กระทั่งสามารถทำจินตนาการหรือความฝันให้เป็นจริงได้ (เบญญาวัฒน์, 2549) เช่นเดียวกับการศึกษาครั้งนี้พบว่า ผู้ให้ข้อมูลคือวัยรุ่นที่ถูกล่วงเกินทางเพศ ที่เมื่อผ่านเหตุการณ์ที่วิกฤตของชีวิตมาแล้ว สิ่งแรกที่สำคัญที่สุดในการที่จะทำให้ผู้ให้ข้อมูลมีแรงที่จะดำเนินชีวิตอยู่ต่อไปบนโลกใบนี้ได้คือ "พลังใจ" ผู้ให้ข้อมูลมีความฝันหรือจินตนาการถึงอนาคตที่ดีของตนเอง หวังที่จะดำเนินชีวิตอยู่ต่อไปอย่างมีความสุข จึงพยายามหาวิธีการที่จะทำให้ตนเองอยู่ต่อไปได้ ซึ่งวิธีนั้นคือ "การสร้างพลังใจให้เข้มแข็ง" ซึ่งจากประสบการณ์การฟื้นฟูสภาพของวัยรุ่นหลังจากถูกล่วงเกินทางเพศ พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีการสร้างพลังใจให้เข้มแข็งโดยการยอมรับความจริงของชีวิต คิดในแง่ดี และการที่มีครอบครัวเป็นแหล่งพลังใจ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นวิธีการในการสร้างพลังใจให้เข้มแข็งในการดำเนินชีวิตอยู่ต่อไปหลังจากถูกล่วงเกินทางเพศ

ผู้ให้ข้อมูลทุกรายกล่าวถึงการยอมรับความจริงของชีวิตโดยทำใจยอมรับกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเองและอยู่กับความจริงนั้นให้ได้ อดีตที่ผ่านมาแล้วให้มันผ่านไป บอกตนเองให้ลืม ไม่คิดมาก ถ้าหากคิดมากก็มีแต่ความทุกข์ คิดเสียว่าอะไรจะเกิดมันก็ต้องเกิด ซึ่งสอดคล้องกับวารภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์ (2549) ที่กล่าวถึงแนวคิดที่ช่วยให้เรายอมรับความจริงและปรับตัวอย่างมีความสุขว่า ทุกสิ่งทุกอย่างมีเหตุปัจจัย ที่ทำให้สิ่งต่าง ๆ เกิดขึ้น ดังนั้นควรจะพยายามทำใจยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นให้ได้ รู้จักปล่อยวางคิดให้ได้ว่า "อะไรจะเกิดมันย่อมเกิด อะไรจะเป็นมันย่อมเป็น" แล้วจะทำให้คนที่ประสบปัญหามีความสุขในชีวิตได้ ยังสอดคล้องกับระยะแก้ปัญหา (resolution stage) ของการฟื้นฟูสภาพ ที่ว่า ผู้ที่ถูกข่มขืนจะคิดว่าเรื่องการถูกล่วงเกินทางเพศจะกลายเป็นอดีตที่ไม่ควรจดจำ เริ่มให้ความสนใจกับอนาคตของตนเองมากกว่าเรื่องราวในอดีต (Eleanor, 2007) นอกจากนั้นผู้ให้ข้อมูลยอมรับความจริงของชีวิตโดยเชื่อว่าคงเป็นเพราะกรรมเก่าที่ตนเองสร้างขึ้นมา เกิดเหตุการณ์แบบนี้จะเป็นการชดใช้กรรมที่เคยก่อไว้ หมดเวรหมดกรรมไปแล้ว สอดคล้องกับการศึกษาของ พัชรีย์ จุลหิรัญ และ สุเพ็ญศรี พึ่งโคกสูง (2549) พบว่ามุมมองของปัญหาในมิติเรื่องเวรกรรมนั้น ทำให้ผู้หญิงมีแนวโน้มในการจัดการปัญหาที่แตกต่างกัน มองว่าการถูกข่มขืนกระทำชำเราเป็นเวรกรรมของผู้หญิงเองจึงยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้น จะเห็นได้ว่าการศึกษานี้ครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลทุกรายนับถือศาสนาพุทธ มีการนำวิธีคิดแบบชาวพุทธ ยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้น เชื่อเรื่องหลักของกฎแห่งกรรม ดังคำของพระพุทธศาสนาที่ว่า "บุคคลหน่วนพิชเช่นใด ย่อมได้ผล"

เช่นนั้น ผู้ทำกรรมดี ย่อมได้รับผลดี ผู้ทำกรรมชั่ว ย่อมได้รับผลชั่ว “(สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก , 2543) ดังนั้นสิ่งเลวร้ายที่เกิดขึ้นขอให้คิดให้ได้ว่าเป็นผลหรือเป็นเหตุใดเหตุหนึ่งซึ่งมาจากการกระทำของเราที่ผ่านมา หรือถ้าไม่ได้เป็นเหตุการณ์จากการกระทำของเราก็ขอให้คิดเสียว่า เขากำลังมาสร้างกรรมก่อเวรให้แก่ตัวเรา ซึ่งเขาต้องมาชดใช้กรรมที่เขากระทำต่อเราภายหลังเอง อย่าผูกโกรธทำสิ่งไม่ดีตอบแทนเขา เพียงคิดเท่านั้น เราก็จะดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขต่อไปได้ (วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์ , 2549) ดังนั้นเรื่องกรรม การส่งผลของกรรมหรือกฎแห่งกรรมถือเป็นเรื่องสำคัญในพระพุทธศาสนาที่จะสอนให้มนุษย์ยอมรับความจริงที่เกิดขึ้นกับชีวิตของตน ในทางพระพุทธศาสนานั้นกล่าวว่า เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตมนุษย์หรือสัตว์ หรือความเป็นไปในทางโลกนั้นล้วนเกิดจากกรรมของสัตว์ของบุคคลทั้งสิ้น มิได้เกิดจากแรงอำนาจของผู้หนึ่งผู้ใดมาทำให้เกิดขึ้น ถึงแม้ว่าบางครั้งสิ่งที่เกิดขึ้นเสมือนว่าเป็นแรงอำนาจกลับมามีผลใจให้เป็นไป ก็เป็นด้วยอำนาจกรรมนั่นเองที่เป็นปัจจัยที่บังคับให้เกิด (บุรพา ผดุงไทย, 2547) ดังที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า ในชีวิตของตนเองไม่เคยทำบาปหรือทำความชั่วเลยแม้แต่น้อย แต่เหตุการณ์ก็ยังมาเกิดกับตนเอง จึงคิดว่าคงเป็นเพราะกรรมเก่าที่ติดตัวมาตั้งแต่ชาติก่อน ซึ่งการที่ผู้ให้ข้อมูลคิดเช่นนี้จะทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีขึ้นและยอมรับความจริงที่ตนเองเผชิญอยู่ได้ สอดคล้องกับพระธรรมเทศนาของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธัมโม) (2548) ที่กล่าวว่า ในโลกของเราสามารถเห็นได้ว่ามนุษย์แต่ละผู้คนนั้นมีรูปร่างหน้าตาที่แตกต่างกันไป บางคนหล่อเหลาสวยงามแต่บางคนเกิดมามีหน้าตาพิกลพิการเป็นที่รังเกียจของสังคม บางคนโชคดีมีเงินมีทองใช้ แต่บางคนต้องมาเป็นขอทาน อดมือกินมือ สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นก็เพราะกรรมที่เขาเคยทำมา ซึ่งไม่มีใครหลีกเลี่ยงได้พ้นหากอกุศลกรรมส่งผลตามมาถึงตัว ถ้าหากมนุษย์ไม่ยอมรับความจริงไม่คิดเสียว่าเป็นเพราะผลกรรมของตนเอง มัวแต่คิดโทษสิ่งโน้นสิ่งนี้ ชีวิตจะไม่มีความสุขเลย ดังนั้นกรรมจึงเป็นปัจจัยลึกลับแก่การเกิดและการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เราจึงควรยอมรับความจริงที่เกิดขึ้นจากผลกรรมของเราเองเพื่อจะได้ดำเนินชีวิตอยู่ในโลกนี้ต่อไปอย่างมีความสุข

ไม่เพียงแต่ศาสนาพุทธเท่านั้นที่สอนให้เชื่อในหลักกฎแห่งกรรม เมื่อผู้ให้ข้อมูลใช้หลักกฎแห่งกรรมนี้มาช่วยเยียวยาจิตใจให้หายจากความทุกข์ทรมานแล้ว แต่ยังมีผลสอดคล้องกับการศึกษาในต่างประเทศที่พบว่าหญิงที่ถูกข่มขืนจะระลึกถึงสิ่งที่นับถือศรัทธาในชีวิตของตนเอง (Remember your faith in life) อาจใช้ความเชื่อทางจิตวิญญาณ ศาสนา ตามการนับถือของแต่ละคน มาช่วยในการฟื้นฟูจิตใจให้มีความสุขเข้มแข็ง ส่งผลต่อการเกิดการฟื้นฟูสภาพได้เร็วขึ้น ดังเช่น ผู้หญิงที่ถูกข่มขืนรายหนึ่งกล่าวว่า เป็นเพราะพระเจ้าที่ช่วยให้เธอพ้นจากความทุกข์ทรมานภายในจิตใจได้ เมื่อเธอสวดมนต์ต่อพระเจ้านั้นทำให้เธอมีความรู้สึกที่ดีขึ้น ความกลัว ความรู้สึกท้อแท้ ลึกลับหายไป เธอสามารถมีจิตใจที่เข้มแข็งต่อไปได้เพราะพระเจ้าช่วยเธอ (Shaw, 2007) แสดงให้เห็นว่าไม่ว่าจะเป็นชนชาติใดก็ตาม ถึงแม้จะมีบริบททางศาสนา วัฒนธรรมที่

แตกต่างกันก็ตาม แต่การใช้หลักความเชื่อทางศาสนานั้น ๆ มาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เพื่อยุ่ยวยาจิตใจให้มีความรู้สึกสบายใจขึ้น มีพลังในการจัดการปัญหาหรือเหตุการณ์ที่มาคุกคามได้ด้วยกันทั้งสิ้น สอดคล้องกับ Hahn and Payne (1999) ที่กล่าวว่า มิติทางจิตวิญญาณเป็นมิติที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและการปฏิบัติตามแนวทางของศาสนา ที่มีความสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตของสิ่งต่าง ๆ บทบาทของจิตวิญญาณมีอิทธิพลโดยตรงต่อชีวิต พฤติกรรมตามธรรมชาติของมนุษย์ ความรู้สึกเต็มใจในการทำกิจกรรม และความหมายของชีวิต

นอกจากการยอมรับความจริง และรู้จักปล่อยวางแล้ว การมองโลกในแง่ดี คิดในแง่ดี ยังทำให้ผู้ให้ข้อมูลมีพลังใจที่เข้มแข็งและมีสุขภาพจิตที่ดีตามมาด้วย ผู้ให้ข้อมูลใช้หลักการคิดในแง่ดีคือ คิดแง่ดีกับเหตุการณ์ โดยคิดว่าเพราะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้ตนเองมีความเข้มแข็งมากขึ้น มีประสบการณ์ชีวิตมากขึ้น มีความแกร่งในตนเอง คือรู้ทันคนอื่นมากขึ้น ไม่อ่อนแอเหมือนก่อน และคิดว่าทำให้สามารถสู้กับปัญหาต่าง ๆ ที่เข้ามาในชีวิตได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ พัชรวิมลศิริ และ สุเพ็ญศรี พึ่งโคกสูง (2549) พบว่า ผู้หญิงที่ถูกข่มขืนนั้นสามารถผ่านพ้นความทุกข์ทรมานได้โดยการมองลบให้เป็นโอกาสในสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจะสร้างผลกระทบ และทำให้ชีวิตจิตใจของผู้หญิงทนทุกข์ทรมาน แต่ถ้าหากคิดว่าจากสถานการณ์ที่เลวร้ายนี้จะทำให้เปลี่ยนแปลงเรานำไปสู่สิ่งที่ดีขึ้น เช่นทำให้เราเป็นคนเข้มแข็ง การตัดสินใจแง่บวกทำให้เรามีโอกาสที่จะสร้างสิ่งที่ดีให้เกิดขึ้นกับตัวเอง ถ้าหากเราไม่แง่บวกเราอาจจะไม่มีโอกาสหรือทางเลือกอื่น ต้องเดินไปในทางที่เลวร้ายกว่าเดิม เช่นเดียวกับการศึกษาของ Marilyn and Lillian (2001) พบว่าประเด็นที่ทำให้ผู้หญิงที่ถูกข่มขืนฟื้นสภาพได้ประเด็นหนึ่งคือการคิดใหม่เกี่ยวกับการถูกข่มขืน คือ คิดว่าการถูกข่มขืนนั้นทำให้ตนเองรู้จักเผชิญปัญหาต่าง ๆ ได้ เป็นการเรียนรู้ว่าชีวิตต้องมีความเข้มแข็ง จึงจะอยู่ต่อไปได้ และยังคงคิดแง่ดีกับเหตุการณ์อีกว่า เพราะการถูกข่มขืนทำให้ตนเองได้ใกล้ชิดพระเจ้ามากขึ้น เพราะเมื่อตนเองรู้สึกไม่สบายใจก็จะไปสารภาพบาปต่อพระเจ้า ข้อมูลที่ได้ยังมีการคิดในแง่ดีกับตนเองโดยการมองตนเองอย่างมีคุณค่าและให้กำลังใจตนเอง เช่นผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า ตนเองยังมีค่าสำหรับแม่อยู่เสมอ และคิดว่าถ้าหากตนเองเป็นอะไรไป บุคคลเหล่านั้นจะเดือดร้อน นอกจากนั้นยังรู้สึกรักตนเอง เชื่อว่าถ้าหากรักตนเองแล้ว ตนเองจะไม่เจอเหตุการณ์แบบเดิมอีก และเชื่อว่าตนเองยังเป็นคนดี มีความภูมิใจในตนเอง เมื่อเห็นว่าตนเองยังมีคุณค่าจึงทำให้ผู้ให้ข้อมูลมีความรู้สึกที่ดีขึ้น มีพลังใจที่จะดำเนินชีวิตต่อไปได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับ Grotberg (1995) ที่กล่าวถึงปัจจัยที่สร้างเสริมความสามารถในการฟื้นสภาพ ว่าเด็กที่มีความสามารถในการฟื้นสภาพจะเป็นเด็กที่มีความภาคภูมิใจในตนเอง เด็กจะรู้ว่าตนเป็นบุคคลสำคัญและจะรู้สึกภูมิใจในตนเอง ภูมิใจในความสามารถในความสำเร็จของตนเอง เด็กจะไม่ยอมให้คนอื่นกำหนดคุณค่าหรือลดคุณค่าในตัวเขา เมื่อเด็กเผชิญปัญหาในชีวิต เด็กจะเชื่อมั่นในตนเองและตระหนักถึงคุณค่าแห่งตน ยังสอดคล้องกับ Marilyn and Lillian (2001) ที่

ศึกษาการฟื้นฟูสภาพในหญิงที่ถูกข่มขืนพบว่า มีการให้ความหมายกับตนเองใหม่ (Redefining self) โดยการรักตนเองมากขึ้น เข้าใจตนเองมากขึ้น และยกโทษให้กับตนเองไม่ตำหนิตนเองเพราะเชื่อว่าตนเองเป็นคนดี ไม่ใช่คนผิด รวมถึงการยกโทษให้ผู้กระทำผิดด้วย ทำให้ผู้หญิงที่ถูกข่มขืนมีความรู้สึกที่ดี สบายใจมากขึ้น ผู้ให้ข้อมูลให้กำลังใจตนเองเพื่อสร้างพลังใจให้เข้มแข็ง โดยคิดว่าบางสิ่งบางอย่างที่ผิดพลาดแล้วให้มันผ่านไป ไม่คิดโทษตนเอง บางคนเจอปัญหาหนักยิ่งกว่าตนเองยังมีชีวิตอยู่ได้ โชคดีที่ยังมีชีวิตรอดอยู่ได้ทุกวันนี้ ให้โอกาสตนเองและมีความหวังเพื่อเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้เพื่ออนาคตที่ดีของตนเองในวันข้างหน้า สอดคล้องกับ Christansen and Christansen (1997) กล่าวว่า เด็กที่มีความสามารถในการฟื้นฟูสภาพ มีการรับรู้ถึงการควบคุมชีวิตของตน พัฒนาความมั่นคงในตนเอง (coherence) อันเป็นความเชื่อพื้นฐานว่า ชีวิตมีความหมาย และพวกเขาสามารถควบคุมชีวิตของตนเองได้ สามารถเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้ และยังสอดคล้องกับ วราภรณ์ ตระกูลสฤณี (2549) ที่กล่าวถึงวิธีสร้างกำลังใจของตนเองให้ผู้ชีวิตไว้ว่า ให้คิดว่าตัวเองเป็นคนโชคดีอยู่เสมอ ไม่คิดโทษตัวเอง ซึ่งการคิดว่าเรายังโชคดีอยู่เสมอเป็นเทคนิคการมองโลกในแง่ดี ทำจิตใจของเราให้หลุดพ้นจากการบีบคั้นของปัญหา มีสุขภาพจิตดี พร้อมทั้งจะแก้ไขปัญหาคต่อไป เช่น พูดให้กำลังใจตัวเองว่า " เราโชคดีที่ไม่พบกับเหตุการณ์ที่เลวร้ายไปกว่านี้" และคิดถึงคนอื่นที่ได้รับความทุกข์มากกว่า เช่นเดียวกับการศึกษาในต่างประเทศเกี่ยวกับวิธีการฟื้นฟูสภาพหลังจากถูกล่วงเกินทางเพศในระยะ 2-3 สัปดาห์ ที่พบว่าระยะนี้บุคคลจะเริ่มมีปฏิกิริยาเข้าสู่ภาวะปกติแล้ว แต่สิ่งสำคัญที่ควรระลึกไว้เสมอคือ การล่วงเกินเพศนั้นไม่ใช่ความผิดของตนเอง (<http://www.stopViolence.com>) และจากการศึกษาของ Marilyn and Lillian (2001) พบว่าผู้หญิงที่ถูกข่มขืนให้กำลังใจตนเองว่า เมื่อใดที่เรายกโทษให้ตนเอง ตนเองไม่ได้เป็นต้นเหตุของการเกิดเหตุการณ์นั้น เมื่อนั้นเราก็จะเริ่มฟื้นฟูสภาพได้

จากการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าถึงแม้วัยรุ่นไทยในสังคมปัจจุบันจะรับอิทธิพลและวัฒนธรรมทางตะวันตกเข้ามาในชีวิตประจำวันมากขึ้นนั้น แต่อย่างไรก็ตามในสังคมไทยซึ่งเป็นสังคมชาวพุทธยังมีวิถีชีวิตที่ได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนาให้รู้จักคิดปล่อยวาง ยอมรับความจริง คิดให้สบายใจ โดยการคิดในแง่ดี มองโลกในแง่ดี ในยามที่ต้องพบกับปัญหาหนัก ๆ ในชีวิตก็จะทำให้สามารถผ่านพ้นปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ไปได้ วัยรุ่นที่ถูกล่วงเกินทางเพศนั้นจะฟื้นฟูสภาพได้ สิ่งที่เป็นจุดเริ่มต้นก็คือความคิด พยาบาลจิตเวชจึงสามารถนำรูปแบบวิถีคิดในแนวพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลในรูปแบบของการบำบัดทางพฤติกรรมและความคิด (Cognitive-Behavior Therapy), cognitive restructuring, coping skill therapy หรือในการทำจิตบำบัดอื่นได้ เพื่อจุดหมายของชีวิตคือ การเริ่มต้นชีวิตใหม่ที่ดีกว่ามันเอง

นอกจากนั้นประสบการณ์การฟื้นฟูสภาพของวัยรุ่นหลังจากถูกล่วงเกินทางเพศ พบว่าการมีครอบครัวเป็นแหล่งพลังใจและ แสวงหาความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นนั้นเป็นการสร้างพลังใจให้

เข้มแข็งอีกประการหนึ่งของผู้ให้ข้อมูล นอกจากการนึกถึงจุดหมายหรือเป้าหมายในชีวิตของตนเองแล้ว ยังต้องหาคนช่วยสร้างกำลังใจ ไม่ว่าจะเป็นคนในครอบครัว หรือคนนอกครอบครัว เช่น เพื่อนหรือบุคคลใดก็ได้ในสังคมที่เรานับถือและไว้ใจ เพราะคนที่มีกำลังใจอ่อนก็เปรียบเสมือนคนกำลังป่วย ในการสร้างกำลังใจตอนต้น ๆ ลำพังตัวเราเองอาจจะทำไม่สำเร็จ ฉะนั้นเราควรรหาคนช่วยสร้างกำลังใจ (เพ็ชร ณ ป้อมเพ็ชร, 2548) ซึ่งจากการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลที่ฟื้นฟูสภาพได้นั้น เนื่องจากได้รับความรัก ความอบอุ่น และกำลังใจจากบุคคลในครอบครัว ไม่ว่าจะ เป็น บิดามารดา ย่า ยาย หรือญาติพี่น้องทุกคน ซึ่งพูดให้กำลังใจให้มีความเข้มแข็ง บอกให้ลืมอดีตแล้วเริ่มต้นชีวิตใหม่ รวมถึงให้การยอมรับ เข้าใจในตัวผู้ให้ข้อมูล ซึ่งผู้ให้ข้อมูลคิดว่าสิ่งนี้คือแสงเทียนส่องทางให้ตนเองมีชีวิตอยู่ มีพลังใจที่จะดำเนินชีวิตต่อไปได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ พัทรี จุลหิรัญ และ สุเพ็ญศรี พิงโคกสูง (2549) ที่พบว่าครอบครัวมีส่วนอย่างมากที่จะทำให้ผู้หญิงผ่านพ้นปัญหาหรือจะเป็นอุปสรรคที่มีอิทธิพลต่อผู้หญิงที่ถูกล่วงเกินทางเพศมากที่สุด ดังนั้นเมื่อครอบครัวทราบว่า ลูกสาว พี่สาว หรือผู้หญิงที่อยู่ในครอบครัวประสบเหตุการณ์ ต้องให้กำลังใจ และสนับสนุนให้ผู้หญิงมีความมั่นใจที่จะใช้ชีวิตต่อไป เพราะหากว่าครอบครัวตำหนิผู้หญิงที่ประสบเหตุการณ์ จะส่งผลต่อจิตใจและอาจทำให้เกิดเรื่องเลวร้ายยิ่งกว่าเกิดขึ้นได้ เช่น ผู้หญิงอาจจะฆ่าตัวตายหรือกลายเป็นภาวะทางจิตเรื้อรัง ดังนั้นการที่ครอบครัวหรือสังคมให้การยอมรับให้กำลังใจ ถือเป็นแรงสนับสนุนทางสังคมเป็นจุดเริ่มต้นที่จะช่วยให้ผู้ที่ถูกล่วงเกินทางเพศมีการฟื้นฟูสภาพที่ดี และคงไว้ซึ่งการดำรงชีวิตอย่างเป็นปกติสุขได้ (มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก, 2546) และยังมีความสอดคล้องกับ Holzman (2005) ที่กล่าวว่าแหล่งช่วยเหลือแรกที่สำคัญและดีที่สุดที่สุดคือ ครอบครัวของตนเอง สมาชิกในครอบครัวสามารถช่วยเหลือให้สตรีที่ถูกข่มขืนมีความรู้สึกที่ดีขึ้นได้โดยการยอมรับ ให้กำลังใจ และช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน

จากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ข้อสังเกตว่าผู้ให้ข้อมูลทุกรายที่สามารถฟื้นฟูสภาพได้นั้น จะมีความรู้สึกชื่นชมความรัก ความอบอุ่นของบุคคลในครอบครัวด้วยกันทั้งสิ้น ไม่เพียงแต่พ่อแม่เท่านั้นที่มอบความรัก ความอบอุ่นให้แก่ผู้ให้ข้อมูล ยังมีเครือญาติ เช่น ย่า ยาย พี่น้อง ที่มอบความรักความอบอุ่นให้กำลังใจ ช่วยเหลือผู้ให้ข้อมูลมีการฟื้นฟูสภาพที่ดีๆ ได้ ถึงแม้ผู้ให้ข้อมูลบางรายจะไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ของตนเอง แต่ก็ได้รับความรัก ความอบอุ่น ได้รับกำลังใจและการยอมรับจากย่า ยาย ก็สามารถทำให้ผู้ให้ข้อมูลมีการฟื้นฟูสภาพได้เช่นกัน สอดคล้องกับ Grotberg (1995) กล่าวว่าสิ่งสนับสนุนให้เด็กมีการฟื้นฟูสภาพได้คือ การมีความไว้วางใจในสัมพันธภาพ (Trusting Relationship) เป็นการได้รับความรักและการยอมรับจากพ่อแม่ สมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัว ครู และเพื่อน ซึ่งเด็กทุกวัยต้องการความรักอย่างไม่มีเงื่อนไข จากพ่อแม่และบุคคลที่ให้การเลี้ยงดู รวมทั้งต้องการความรักและการประคับประคองทางอารมณ์จากบุคคลอื่นด้วย ในบางครั้งการได้รับความรักและความช่วยเหลือจากผู้อื่น อาจทดแทนการขาดความรักจากพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูได้

การที่ผู้ให้ข้อมูลได้รับความรัก ความอบอุ่นในครอบครัวและสามารถฟื้นฟูสภาพได้ดีขึ้นนั้น ตามหลักทฤษฎีทางจิตวิทยาพบว่าเด็กที่ได้รับความรักความอบอุ่นมาเป็นอย่างดีในเยาว์วัย เป็นรากฐานของจิตใจอันแข็งแกร่ง สามารถเผชิญปัญหาอุปสรรคได้ด้วยความเข้มแข็ง และจะทำให้เขาเหล่านั้นเติบโตไปเป็นบุคคลที่มีความปรารถนาดีต่อเพื่อนมนุษย์ มองโลกในแง่ดี พร้อมทั้งจะหยิบยื่นน้ำใจให้กับคนรอบข้าง (อัมพล สุอำพัน, 2549) ดังนั้นการช่วยเหลือวัยรุ่นที่ถูกล่วงเกินทางเพศที่เป็นบทบาทหน้าที่ของพยาบาลจิตเวชนั้น จึงควรให้ความสำคัญกับการบำบัดทางครอบครัวร่วมด้วย เช่นมีการวางแผนการจัดรูปแบบการเตรียมสมาชิกในครอบครัวเพื่อรับวัยรุ่นกลับสู่ครอบครัว หรือทำครอบครัวบำบัดในการปรับความคิด ความรู้สึก ระหว่างผู้ปกครองและวัยรุ่นที่ถูกล่วงเกินทางเพศให้มีความเข้าใจที่ตรงกัน เนื่องจากครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญและมีอิทธิพลต่อการฟื้นฟูสภาพของวัยรุ่น หากครอบครัวได้เรียนรู้การปฏิบัติและพร้อมที่จะต้อนรับวัยรุ่นที่ถูกล่วงเกินทางเพศกลับสู่ครอบครัว พร้อมให้กำลังใจ ยอมรับในตัวของผู้วัยรุ่นแล้ว วัยรุ่นที่ถูกล่วงเกินทางเพศนั้นจะมีพลังใจที่เข้มแข็งในการเผชิญปัญหาและมีโอกาสที่ดีในการเริ่มต้นชีวิตใหม่อย่างมีความสุขได้ นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลมีครอบครัวเป็นแหล่งพลังใจในการฟื้นฟูสภาพแล้วนั้น บุคคลที่สำคัญอีกบุคคลหนึ่งคือ บุคลากรทางสุขภาพ ที่มีส่วนช่วยให้ผู้ให้ข้อมูลฟื้นฟูสภาพได้ จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า การที่ตนเองได้ไปรับการช่วยเหลือจากจิตแพทย์ พยาบาลจิตเวช นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ที่โรงพยาบาล หรือบ้านพักฉุกเฉินนั้นทำให้ตนเองมีกำลังใจ มีข้อคิดที่ดีในชีวิต สามารถทำให้ตนเองดำรงชีวิตอยู่ต่อไปในสังคมได้จนถึงทุกวันนี้ ผู้ให้ข้อมูลบางรายรับประทานยาทางจิตเวชแล้วรู้สึกดีขึ้น สอดคล้องกับ Holzman (2005) ที่กล่าวว่า ผู้ที่ถูกล่วงเกินทางเพศสามารถขอความช่วยเหลือจากบุคลากรทางสุขภาพกายและสุขภาพจิต ซึ่งการเข้ารับคำปรึกษา หรือการเข้ากลุ่มบำบัด หรือการเข้ารับการรักษาจากจิตแพทย์ เพื่อรับประทานยาลดภาวะซึมเศร้าหรือลดภาวะวิตกกังวลแล้วนั้นจะทำให้ผู้ที่ถูกล่วงเกินทางเพศมีความรู้สึกที่ดีขึ้นได้ สามารถดำเนินชีวิตในสังคมต่อไปได้อย่างมีความมั่นใจมากขึ้น เช่นเดียวกับ Amiee (2006) ที่กล่าวว่า การที่ผู้หญิงที่ถูกข่มขืนแล้วได้รับการช่วยเหลือจากจิตแพทย์และผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยได้รับการบำบัดโดยวิธี EMDR (Eye Movement Desensitization and Reprocessing) จะทำให้เธอผู้นั้นมีความรู้สึกที่ดีขึ้นได้ สำหรับในประเทศไทยมีการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่าบุคลากรทางสุขภาพไม่ว่าจะเป็นจิตแพทย์ พยาบาลจิตเวช หรือนักจิตวิทยา เป็นผู้ที่มีส่วนช่วยให้วัยรุ่นที่ถูกล่วงเกินทางเพศมีความรู้สึกที่ดีขึ้น ลดภาวะซึมเศร้าลง มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองมากขึ้น ซึ่งจะเป็นพื้นฐานที่ช่วยให้วัยรุ่นที่ถูกล่วงเกินทางเพศนั้นฟื้นฟูสภาพได้ ดังเช่นการศึกษาของ สุภาเพ็ญ ศุขพลายุคต์ (2541) กล่าวว่า การทำกิจกรรมบำบัดในเด็กชายและเด็กหญิงที่ถูกทารุณกรรมทางกายและ / หรือทางเพศ จะสามารถเพิ่มระดับความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง และความคาดหวังในชีวิต ลดภาวะซึมเศร้าของเด็กที่ถูกทารุณกรรมได้

ประเด็นหลักที่ 2 การเรียนรู้การดำรงชีวิตให้มีคุณค่า

เด็กที่มีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาชีวิต รู้จักแก้ไขโดยใช้เหตุผลที่เหมาะสม และฝึกการยอมรับในสภาพการณ์ต่างๆ ได้ดี โดยมีจิตใจเป็นกลางมั่นคง ไม่มองในแง่ร้ายเพียงด้านเดียว จะช่วยให้เด็กมีความสุขในด้านจิตใจเป็นรากฐานของการมีสุขภาพจิตที่ดี (นางลักษณ์ สุทธิวัฒน์พันธ์, 2549) ดังเช่นการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลคือวัยรุ่นที่ถูกล่วงเกินทางเพศนั้นถือว่าเป็นบุคคลที่เผชิญกับภาวะวิกฤตในชีวิต และเพราะจากการเผชิญภาวะวิกฤตในชีวิตนี้ ทำให้วัยรุ่นที่ถูกล่วงเกินทางเพศนั้น ต้องใช้พลังงาน พลังใจในการต่อสู้และเอาชนะอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้ จึงทำให้วัยรุ่นมีประสบการณ์อันยิ่งใหญ่ในการเรียนรู้การดำเนินชีวิตบนโลกใบนี้ให้มีคุณค่าต่อไป

จากการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลมีการเรียนรู้การดำรงชีวิตให้มีคุณค่า ด้วยการอยู่กับปัจจุบัน วางแผนอนาคต ซึ่งผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ที่ถูกล่วงเกินทางเพศและพื้นสภาพได้นั้น กล่าวถึง การคิดอยู่กับปัจจุบัน ไม่คิดเรื่องอดีตที่ผ่านมา เอาเวลาที่มีอยู่ไปคิดเรื่องอื่น ๆ แทน เช่น เรื่องเรียน เรื่องการทำงาน หรือบางรายคิดเรื่องอนาคต วางแผนชีวิตของตนเอง คิดทำชีวิตของตนเองให้ดีขึ้น ดังคำกล่าวของ Nettleship 2000 (อ้างถึงใน เบญญาวัฒน์, 2549) ที่แนะนำวิธีในการปฏิบัติเพื่อเลิกคิดถึงความผิดพลาดในอดีตข้อหนึ่งว่า จงเอาใจใส่และนึกถึงแต่เรื่องที่เป็นปัจจุบันที่นี้และเดี๋ยวนี้ เริ่มต้นทำวันนี้ให้ดีที่สุดเพื่อต้อนรับตนเองด้วยชีวิตใหม่ที่ดีกว่าในวันพรุ่งนี้ และการที่ผู้ให้ข้อมูลมีการคิดและวางแผนเกี่ยวกับอนาคตของตนเองทั้งในเรื่องการเรียน การทำงานนั้นเป็นสิ่งที่เหมาะสมกับพัฒนาการตามวัย โดยส่วนมากแล้วผู้ให้ข้อมูลมีอายุอยู่ในช่วง 14-16 ปี ซึ่งถือว่าเป็นวัยรุ่นตอนกลาง ที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านสติปัญญา คือสามารถคิดลึกซึ้งซึ่งเป็นเหตุเป็นผล คิดจินตนาการได้กว้างไกลไปถึงชีวิตในอนาคต เขายังเริ่มเรียนรู้ที่จะวิเคราะห์และประเมินความสามารถของตนเอง สามารถวางแผนเกี่ยวกับอนาคตชีวิตของเขาได้ (วันเพ็ญ บุญประกอบ, 2545) การที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่าไม่คิดถึงอดีต คิดแต่เรื่องปัจจุบันและอนาคตนั้นยังมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ Peter and John (1998) ที่ศึกษาความทรงจำของเด็กที่ถูกทารุณกรรมโดยใช้วิธีการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยาพบว่า ประสบการณ์ความทรงจำในอดีตเกี่ยวกับการทารุณกรรมนั้น เด็กกล่าวว่าไม่มีเหตุการณ์นั้นอยู่ในความทรงจำแล้ว ตอนนี้เรื่องที่ตนเองคิดอยู่ตลอดคือการเรียนให้สูงที่สุด และการเป็นคนดีเท่านั้น

การทำงานและ / หรือทำกิจกรรมที่ทำให้เกิดความภูมิใจและผ่อนคลายความเครียด เป็นประสบการณ์ในการเรียนรู้การดำรงชีวิตให้มีคุณค่าของผู้ให้ข้อมูล เพื่อตอบสนองความต้องการตามการรับรู้ของตนเอง ถือว่าเป็นการเรียนรู้ที่จะดูแลจิตใจของตนเองให้ดีอยู่เสมอ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลมี การทำงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้ไม่คิดหมกมุ่นอยู่กับอดีตที่ผ่านมา และผลของการทำงานยังทำให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความภาคภูมิใจและทำให้ไม่เสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ และยังทำให้ผู้ให้

ข้อมูลรู้สึกมีคุณค่าในตนเองและมีประโยชน์ต่อบุคคลอื่นอยู่ เช่น การทำงานบ้าน ช่วยครอบครัว ค้าขาย หรือทำงานฝีมือเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น ร้อยลูกปัด ปักผ้า หรือการเลี้ยงดูบุตร ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลมีความสุขและความภูมิใจในการกระทำนั้น ผู้ให้ข้อมูลทุกรายมีการเรียนรู้ที่จะหาวิธีคลายความเครียด ระบายความรู้สึกของตนเองหลังจากพบเจอกับเหตุการณ์ที่เลวร้ายในชีวิตที่แตกต่างกันออกไป เช่น การดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือ หรือการออกไปหาเพื่อนข้างนอกบ้าน การไม่อยู่คนเดียว ผู้ให้ข้อมูลพยายามไม่อยู่คนเดียวเพราะถ้าหากอยู่คนเดียวแล้วจะมีเวลาคิดถึงเรื่องอดีต จึงพยายามไปอยู่กับเพื่อน หรือไปอยู่สถานที่ที่มีคนจำนวนมากเพื่อจะได้ไม่คิดถึงอดีตนั้นอีก บางรายใช้ศิลปะเข้ามาช่วยให้ตนเองมีความสุขที่ดีขึ้น เช่น วาดรูป หรือประดิษฐ์ของเล็ก ๆ น้อย ๆ

ผลการศึกษาดังกล่าวนั้นสอดคล้องกับ Grotberg (1998) กล่าวว่า ความภาคภูมิใจในตนเอง (Proud of myself) จะเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้เด็กมีความสามารถในการฟื้นฟูสภาพที่ดี เด็กจะรู้ว่าตนเป็นบุคคลสำคัญและจะรู้สึกภูมิใจในตนเอง ภูมิใจในความสามารถในความสำเร็จของตนเอง เด็กจะไม่ยอมให้คนอื่นกำหนดคุณค่าหรือลดคุณค่าในตัวเขา เมื่อเด็กเผชิญปัญหาในชีวิต เด็กจะเชื่อมั่นในตนเองและตระหนักถึงคุณค่าแห่งตน ซึ่งจะช่วยให้เขาประคับประคองตนเองได้ และการเรียนรู้ถึงการทำกิจกรรมที่ทำให้ผ่อนคลายความเครียดของตนเอง ซึ่งเป็นหนึ่งในการเรียนรู้การดำรงชีวิตให้มีคุณค่าหลังจากเกิดเหตุการณ์ ยังมีความสัมพันธ์กับจินตนา ยูนิพันธ์ุ (2534) ที่ทำการศึกษปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลตนเองด้านสุขภาพจิตของประชาชนไทย ภาคกลาง ได้กล่าวไว้ว่า การทำกิจกรรมเพื่อบรรเทาความเครียดของผู้ป่วย เป็นผลมาจากประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้ป่วยที่มีการเจ็บป่วยมาเป็นระยะเวลาานาน ทำให้ต้องมีการแสวงหา กิจกรรมเพื่อลดความตึงเครียดของร่างกายและจิตใจ โดยบุคคลจะใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพ ความเครียดจะลดลง เกิดความพึงพอใจ ผลผลิตและแรงจูงใจก็จะเพิ่มขึ้น ทำให้สามารถเอาชนะความเครียดและเอาชนะสิ่งต่าง ๆ ได้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการมีสุขภาพจิตที่ดี และสอดคล้องกับปัจจัยที่ส่งเสริมให้เด็กมีความสามารถในการฟื้นฟูสภาพ ในด้านความสามารถที่ฉันมี (I can) เป็นปัจจัยทางด้านทักษะทางสังคมของเด็ก อันเกิดจากการเรียนรู้ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และจากการที่ผู้อื่นสอนเด็กด้วย เด็กรู้จักการแก้ไขปัญหา (Problem solve) สามารถประเมินสภาพและขอบเขตของปัญหาได้และดูว่าเขาจะทำการแก้ไขอย่างไร จำเป็นต้องของความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นอย่างไรบ้าง และสามารถที่จะค้นหาทางออกด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์ หรือมีอารมณ์ขัน เช่น การสร้างสรรค์งานศิลปะ การวาดรูป การเขียนหนังสือ เต้นรำ ร้องเพลง (Grotberg, 1998) เช่นเดียวกับการศึกษาของ Holzman (2005) พบว่าผู้หญิงที่ถูกข่มขืนให้กำลังใจในการทำสิ่ง หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ตนเองชื่นชอบ เช่น อาบน้ำอุ่นทำให้รู้สึกผ่อนคลาย นั่งสมาธิ สวดมนต์ภาวนา ฟังเพลงที่ตนเองชื่นชอบทำให้มีอารมณ์ดี หรือทำอะไรก็ได้ที่รู้สึกว่าจะทำให้ตนเองดีขึ้นได้และสบายใจ

จะเห็นได้ว่าจากการที่ผู้ให้ข้อมูลทำงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ หรือรู้สึกผ่อนคลายความเครียดนั้น เป็นวิธีการที่ผู้ให้ข้อมูลเรียนรู้ที่จะดูแลสุขภาพจิตใจของตนเอง ให้ดี มีความสุข เป็นการเบี่ยงเบนอารมณ์จากความเครียด ความทุกข์ต่าง ๆ จากเหตุการณ์ ทำให้เกิดการฟื้นฟูสภาพได้ ดังเช่นที่พระไพศาล วิสาโล และรินใจ (2549) กล่าวไว้ว่า การที่คนเราจะมี ความสุขในชีวิตได้นั้น วิธีแรกคือการเบี่ยงอารมณ์ห่อแท้ไปสู่อารมณ์อื่น ได้แก่ การหันไปสนใจ อย่างอื่นแทนที่จะจมอยู่กับความห่อแท้ อย่างที่เรียกว่า " เปลี่ยนอารมณ์ " พุทอย่างง่าย ๆ คือ ไม่ คิดถึงมันหรือไม่คิดถึงสิ่งที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดอารมณ์หรือความรู้สึกชนิดนั้นขึ้นมา

จากการศึกษาประสบการณ์การฟื้นฟูสภาพของวัยรุ่นหลังจากถูกล่วงเกินทางเพศ กล่าวว่า การเรียนรู้วิธีระงับภัยจากบทเรียนที่ผ่านมา และการเปลี่ยนตนเองให้รับสิ่งที่ดีในชีวิต เป็นการ เรียนรู้การดำรงชีวิตให้มีคุณค่าหลังจากเกิดเหตุการณ์ในลักษณะของการปรับตัวเองเพื่อหวังที่จะ ให้ตนเองพบเจอสิ่งที่ดี ๆ ในชีวิตบ้าง หวังที่จะให้ชีวิตมีความสุข ทำให้ผู้ให้ข้อมูลมีการฟื้นฟูสภาพได้ เช่นกัน ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่าสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้นเป็นบทเรียนที่เอาไว้อสอนตัวเอง เป็นครูสอนให้ ตนเองไม่ไว้ใจใครง่ายเกินไป ไม่มองโลกในแง่ดีเกินไป เรียนรู้การดำเนินชีวิตแบบระงับตัวเองมาก ขึ้น ให้ชีวิตอยู่บนความไม่ประมาท ไม่ไว้ใจใครง่าย ๆ แม้ว่าจะเป็นคนที่รู้จักสนิทสนมกันดีก็ตาม ไม่ไปไหนคนเดียว ต้องอยู่ใกล้ ๆ ผู้ใหญ่มากขึ้น หรือถ้าหากจะไปไหนก็จะบอกผู้ใหญ่ไว้ก่อน จะ ทำให้ผู้ให้ข้อมูลมีความปลอดภัยมากขึ้น กล่าวที่จะปฏิเสธเพื่อความปลอดภัยของตนเอง ไม่ไปเที่ยว กลางคืนอีก จะได้ไม่เกิดเรื่องอย่างเช่นที่ผ่านมา เพราะสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นบทเรียนในชีวิตของตนเอง แล้ว สอดคล้องกับการศึกษาของ สิริินทร์ ศรีประสิทธิ์ (2545) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมการ ป้องกันตนเองจากการถูกล่วงเกินทางเพศ ว่าควรไม่เที่ยวกลางคืนหรือเที่ยวในสถานเริงรมย์ ไม่ ดื่มสุราของมีเมา หรือยาเสพติด การไม่ไปในสถานที่เปลี่ยวหรือไม่อยู่ลำพังในที่ที่ไม่ปลอดภัย นอกจากนั้นสำนักงานแผนและงบประมาณ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (2541) กล่าวถึงการป้องกันการ ถูกข่มขืนสำหรับผู้หญิงนั้นควรปฏิบัติตนเองต่อไปนี้ ผู้หญิงไม่ควรเดินทางไปไหนมาไหนโดย ลำพังคนเดียว โดยเฉพาะตามตรอกซอกซอยที่เปลี่ยวหรือมืดค่ำ ควรหาเพื่อนร่วมทางไปด้วย เมื่อมีคนมาตีสนิททำนองรู้จัก หรือเป็นเพื่อนเก่ามาก่อนแต่ความจริงแล้วไม่เคยรู้จักกับผู้นั้นเลย ให้ พยายามหลีกเลี่ยงบุคคลเช่นนี้เสีย ถ้าเป็นไปได้ควรร้องขอความช่วยเหลือจากบุคคลภายนอกที่อยู่ ใกล้เคียงและแข็งแรงต่อบุคคลที่อยู่ใกล้เคียงทราบ เมื่อมีความจำเป็นที่จะต้องออกนอกบ้านในยาม ค่ำคืน และไม่สามารถที่จะให้ใครติดตามไปด้วยได้ ควรบอกให้ทางบ้านทราบว่าจะไปที่ไหน ไป พบใคร ไปอย่างไร และกลับเมื่อไหร่ เพราะอาจจะถูกบุคคลล่อลวงไปในทางที่ไม่ดีได้

นอกจากนั้นผู้ให้ข้อมูลได้มีการไตร่ตรองหาข้อผิดพลาดของตนเอง แล้วคิดหาวิธีทางแก้ไข หรือปรับปรุงให้ดีขึ้น ซึ่งผู้ให้ข้อมูลบางรายคิดว่า จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้น อาจจะเป็นเพราะ ตนเองไม่เชื่อฟังพ่อแม่ ไม่สนใจเรียน ชอบเที่ยวเตร่ตอนกลางคืน ผู้ให้ข้อมูลจึงคิดที่จะ

เปลี่ยนแปลงตนเองโดยทำตัวเองให้เป็นคนใหม่ ปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นทั้งด้านการเรียน และ พฤติกรรมของตนเอง ไม่เที่ยวกลางคืนอีก เป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ เชื่อฟังผู้ปกครองมากขึ้น จะเห็น 'ได้ว่าผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นวัยรุ่นยอมรับข้อบกพร่องของตนเอง และให้ความสนใจความรู้สึกของผู้อื่น มากขึ้นซึ่งก็คือพ่อแม่ของผู้ให้ข้อมูลเอง สอดคล้องกับ การเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่นในเรื่อง มโนธรรม (Conscious) ซึ่งวัยรุ่นเริ่มมีความคิดที่เป็นมโนธรรมมากขึ้น ลดความเชื่อ ความอวดดีในความคิด ของตนเอง ยอมรับอะไรได้มากขึ้น รวมทั้งการยอมรับตนเอง เขาก็จะมองว่าปฏุนธรรมดาก็ สามารถมีความผิดพลาด มีข้อบกพร่องได้ รวมถึงบิดามารดาของตนเองด้วย และกลับมายอมรับ มาตรฐานค่านิยมของบิดามารดาอย่างเดิม รู้ว่าอะไรคือความถูกต้อง อะไรคือความเหมาะสม ตามสัญญาพื้นฐานและมาตรฐานกฎระเบียบสังคม (ดวงใจ กสานติกุล, 2536) สอดคล้องกับ Christansen and Christansen (1997) กล่าวว่า เด็กที่มีความสามารถในการฟื้นฟูสภาพ เป็นเด็ก ที่มีแนวโน้มในการจัดการกับปัญหาโดยมุ่งจัดการกับปัญหา วิธีการในการแก้ปัญหาของพวกเขา ทำให้สามารถดำรงความเข้มแข็งของการรับรู้เกี่ยวกับตน และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้าน บวก และกระตุ้นให้เกิดการรับรู้คุณค่าในตนเอง (Self-esteem) และความเชื่อในความสามารถ แห่งตน (Self - efficacy) และจากการที่ผู้ให้ข้อมูลปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อรับสิ่งที่ดีในชีวิต ทำตัวให้ เป็นคนใหม่นั้น สอดคล้องกับแนวคิดการปรับตัวอย่างมีความสุขที่ว่า มนุษย์ต้องมีการปรับตัวเพื่อ ความอยู่รอดของชีวิตและเพื่อความ สุข การปรับตัวจะช่วยให้เรายอมรับสภาพการณ์ สภาพปัญหา ที่เกิดขึ้น แล้วพยายามหาวิธีการแก้ไข สภาพการณ์ที่ค่อนข้างเลวร้าย หรือสภาพการณ์ที่เลวร้าย มาก ๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวเราให้บรรเทาเบาบางลง ซึ่งอาจจะพยายามแก้ไขด้วยตนเอง หรือมีการ แสวงหาบุคคลอื่นมาช่วยแก้ปัญหา สุดท้ายเมื่อปัญหาคลี่คลายลง หรือมีการปรับปรุงตัวที่ดีแล้ว ความคิด ความรู้สึกของเราจะดีขึ้น ผ่อนคลายความตึงเครียดไป ความสุขสบายใจย่อมเกิดขึ้น ตามมา (วารสารณ์ ตระกูลสุชาติ, 2549)

การเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตของผู้ให้ข้อมูลหลังจากถูกล่วงเกินทางเพศยังพบว่า มีการ เปลี่ยนการทำงาน เปลี่ยนเบอร์โทรศัพท์ เนื่องจากกลัวว่าผู้กระทำจะมาติดต่อผู้ให้ข้อมูลอีก และ กลัวว่าจะเกิดเหตุการณ์แบบเดิมอีก จึงเปลี่ยนงาน เปลี่ยนเบอร์โทรศัพท์เพื่อความปลอดภัยของ ตนเอง เมื่อเปลี่ยนแล้วทำให้ผู้ให้ข้อมูลมีความรู้สึกสบายใจ สอดคล้องกับ Holzman (2005) ที่ กล่าวว่า สตรีที่ถูกข่มขืนมีการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตเพื่อความปลอดภัยของตนเอง เนื่องจาก เรียนรู้แล้วว่าการดำเนินชีวิตแบบเดิมนั้นทำให้เสี่ยงต่อการเกิดภัยอันตรายกับตนเอง บางรายจะ เปลี่ยนภูมิลำเนา บางรายติดเหล็กดัดที่หน้าต่างให้แน่นหนา หรือย้ายที่อยู่ไปอยู่กับญาติหรือ เพื่อนของตนเองซึ่งเป็นที่ที่คิดว่าจะเกิดอันตรายกับตนเองน้อยที่สุด บางรายเปลี่ยนที่ทำงาน เพื่อ ความปลอดภัย เปลี่ยนเบอร์โทรศัพท์ใหม่ สามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข

ประเด็นหลักที่ 3 การดูแลสุขภาพกายให้แข็งแรง

การดูแลสุขภาพกายให้แข็งแรง เป็นส่วนหนึ่งของแนวทางการปรับตัวอย่างมีความสุข และการปฏิบัติตนเพื่อสุขภาพจิตที่ดี เพราะกายกับจิตมีความสัมพันธ์กันสูง ร่างกายแข็งแรงดี จิตใจย่อมแข็งแรงดีด้วย การมีจิตใจที่ดีก็สามารถทำให้ร่างกายสดชื่นแข็งแรงได้ เช่นกันการทำจิตใจสงบก็จะช่วยให้ร่างกายแข็งแรงมีสุขภาพดีขึ้นได้ (วารภรณ์ ตระกูลสุษดี, 2549) ดังเช่นการศึกษาครั้งนี้ พบว่าผู้ให้ข้อมูลหันมาให้ความสำคัญกับตนเองมากขึ้นโดยการดูแลสุขภาพร่างกายของตนเอง ภายหลังจากเกิดเหตุการณ์ โดยคิดว่าถ้าหากไม่ดูแลสุขภาพตนเองจะทำให้ร่างกายทรุดโทรมลงและทำให้สุขภาพใจแยกลงไปด้วย จึงต้องเริ่มดูแลสุขภาพของตนเองให้แข็งแรงเสียก่อน แล้วสุขภาพใจก็จะดีตามมา ผู้ให้ข้อมูลบางรายไปตรวจสุขภาพที่โรงพยาบาลเนื่องจากมีความกังวลเรื่องโรคที่อาจจะเกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Holzman (2005) ที่กล่าวว่า สตรีที่ถูกข่มขืนส่วนมากจะได้รับบาดเจ็บทั้งด้านร่างกายและจิตใจ การที่ไปพบแพทย์เพื่อที่จะช่วยในการป้องกันการตั้งครรภ์ และป้องกันการติดต่อโรคทางเพศสัมพันธ์ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่สตรีที่ถูกข่มขืนควรให้ความสำคัญกับสุขภาพของตน และยังมีผลสอดคล้องกับประสบการณ์การฟื้นฟูสภาพของผู้หญิงต่างประเทศคนหนึ่งกล่าวว่า อันดับแรกของการเยียวยาทางจิตใจของเธอคือ Take care of your body : ดูแลสุขภาพร่างกายของตนเอง รับประทานอาหาร ออกกำลังกาย และนอนหลับพักผ่อนให้เพียงพอ ถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับการนอนควรปรึกษาแพทย์

สำหรับการดูแลสุขภาพลูกในครรภ์ จากการศึกษาครั้งนี้พบว่ามีผู้ให้ข้อมูลจำนวน 2 คนที่ตั้งครรภ์ และ ผู้ให้ข้อมูล 1 คนที่คลอดบุตรมีอายุเพียง 3 เดือน การที่ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มนี้สามารถมีชีวิตอยู่ต่อไปได้นั้น เนื่องจากว่าผู้ให้ข้อมูลคิดถึงลูก อยากให้ลูกคลอดออกมาอย่างปลอดภัยและมีสุขภาพแข็งแรง ทำให้ลืมคิดถึงอดีตที่เลวร้าย แต่หันมาให้ความสนใจที่ลูกของตนเองแทน จึงมีการเปลี่ยนแปลงการดูแลตนเอง โดยหันมาดูแลตนเองมากขึ้น ไปฝากครรภ์และตรวจครรภ์ตามแพทย์นัด ทำจิตใจและอารมณ์ให้แจ่มใส เพื่อหวังให้ลูกมีสุขภาพกายใจที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับการปรับตัวเป็นแม่ที่กล่าวว่า การเป็นพ่อแม่เป็นวิกฤตหนึ่งของชีวิต นั่นคือช่วงเวลาของการใช้พลังการปรับตัวการปรับใจสูง ผู้เป็นแม่ควรเตรียมพร้อมทั้งด้านร่างกายและจิตใจ รับประทานอาหารให้ถูกสัดส่วน พักผ่อนให้เพียงพอ ทำอารมณ์ให้ยิ้มแย้มแจ่มใส ไม่ควรเคร่งเครียดจนเกินไป และที่สำคัญควรฝากครรภ์เพื่อสุขภาพที่ดีของลูกน้อย (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2549) การที่ผู้ให้ข้อมูลหันมาสนใจดูแลสุขภาพร่างกายของตนเองนั้น เป็นแนวทางหนึ่งในการปรับตัวอย่างมีความสุขและเป็นการปฏิบัติตนเพื่อมีสุขภาพจิตที่ดี ทำให้ไม่มีเวลาคิดถึงอดีตที่ผ่านมา จึงทำให้ผู้ให้ข้อมูลมีการฟื้นฟูสภาพได้เช่นกัน

จะเห็นได้ว่าผลการศึกษาที่ค้นพบในครั้งนี้ พบว่า วิทยุรุ่นที่ถูกล่องเกินทางเพศมีความสามารถในการฟื้นฟูสภาพ โดยการสร้างพลังใจของตนเองให้เข้มแข็ง เพื่อที่จะเผชิญกับปัญหา และจัดการกับอารมณ์ ความรู้สึกต่าง ๆ ของตนเองให้ดีขึ้นได้ มีการปรับเปลี่ยนความคิดทัศนคติต่อตนเอง คิดในแง่ดี และให้ความสำคัญกับชีวิตของตนเองมากยิ่งขึ้น จนสามารถทำให้เกิดการเรียนรู้การดำรงชีวิตให้มีคุณค่า สามารถกลับไปเรียนหนังสือ หรือทำงานได้ตามปกติ รวมถึงมีความหวังและมีเป้าหมายในการดำรงชีวิต แสดงให้เห็นว่าผลการศึกษาเป็นไปตามแนวคิดของการฟื้นฟูสภาพ (Recovery) และแนวคิดของความสามารถในการฟื้นฟูสภาพ (Resilience) ด้วย ซึ่งการฟื้นฟูสภาพได้นั้นย่อมมีความเกี่ยวข้องกับศักยภาพหรือความสามารถที่มีอยู่ในตนเอง เพราะศักยภาพหรือความสามารถนั้นเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงว่าบุคคลนั้นมีการฟื้นฟูสภาพได้อย่างไร และส่งผลต่อการฟื้นฟูสภาพว่าเกิดอะไรขึ้นบ้าง ความสามารถในการฟื้นฟูสภาพดังกล่าวได้แก่ การมีพลังอำนาจในตนเอง ความสามารถในการปรับเปลี่ยนทัศนคติ ยอมรับการเจ็บป่วยและยอมรับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น มีวิธีคิดหรือการเผชิญปัญหา การเปลี่ยนมุมมองของชีวิต เปลี่ยนความรู้สึก และมีความสามารถในการสร้างความหวังเกี่ยวกับอนาคตให้แก่ตนเอง มองตนเองอย่างมีคุณค่า (Walsh, 1996; Davidson et al., 2007) เมื่อบุคคลมีความสามารถในการฟื้นฟูสภาพดังที่กล่าวแล้วนั้น จะทำให้บุคคลเกิดการฟื้นฟูสภาพได้ คือ สามารถกลับไปดำรงชีวิตประจำวันได้ตามปกติ ได้รับการยอมรับจากสังคมและใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้ ทำงาน หรือกิจกรรมต่าง ๆ ได้ มีสุขภาพจิตใจแจ่มใส อารมณ์ดี ไม่มีความรู้สึกโศกเศร้าหรือท้อแท้ ไม่สิ้นหวังกับชีวิตอีก (Spanoil & Zipple, 1994) ดังนั้น บุคคลที่จะฟื้นฟูสภาพได้จะต้องมีประสบการณ์ทั้งการฟื้นฟูสภาพ (Recovery) และประสบการณ์ของความสามารถในการฟื้นฟูสภาพ (Resilience)

ผลการศึกษาดังกล่าวนั้นสามารถทำให้พยาบาลจิตเวชในระดับผู้เชี่ยวชาญที่มีบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติการพยาบาลแก่บุคคลกลุ่มเสี่ยงนี้ ได้เข้าใจและทราบถึงประสบการณ์การฟื้นฟูสภาพได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น ซึ่งจะใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานที่ดี ที่จะช่วยในการเสริมสร้างพลังอำนาจให้วิทยุรุ่นที่ถูกล่องเกินทางเพศมีความสามารถในการดูแลตนเอง การเผชิญปัญหา และการเรียนรู้การดำรงชีวิตใหม่เพื่อให้เกิดการฟื้นฟูสภาพได้อย่างเหมาะสม ตามบริบทวัฒนธรรมไทยและให้เหมาะสมกับยุคสมัยมากขึ้น แต่ถึงอย่างไรก็ตามข้อค้นพบที่ได้ในครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยมีความเข้าใจว่าไม่ว่าจะเป็นการศึกษาการฟื้นฟูสภาพของผู้ที่ถูกล่องเกินทางเพศในต่างประเทศ หรือในประเทศไทย ต่างก็มีการให้ความหมายการฟื้นฟูสภาพและประสบการณ์การฟื้นฟูสภาพหลังจากถูกล่องเกินทางเพศที่คล้ายคลึงกัน และที่สำคัญการฟื้นฟูสภาพที่ค้นพบในการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อวิทยุรุ่นที่ถูกล่องเกินทางเพศรายอื่นที่ยังไม่สามารถฟื้นฟูสภาพได้อย่างแน่นอน

ข้อเสนอแนะ

การนำผลการวิจัยไปใช้

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทราบถึงการให้ความหมายและประสบการณ์การฟื้นฟูสภาพของวัยรุ่นหลังจากถูกล่วงเกินทางเพศ ทำให้เกิดความเข้าใจความหมายการฟื้นฟูสภาพหลังจากถูกล่วงเกินทางเพศในมุมมองตามการรับรู้ของวัยรุ่นที่ถูกล่วงเกินทางเพศซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์จริง ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการให้การพยาบาล ดังนี้

ด้านการปฏิบัติการพยาบาล

ผลการศึกษาที่ได้ในครั้งนี้ สามารถนำไปเป็นแนวทางในการจัดรูปแบบการพยาบาลวัยรุ่นที่ถูกล่วงเกินทางเพศ ซึ่งเป็นวัยรุ่นที่ดำรงชีวิตอยู่ในชุมชน โดยมีเป้าหมายคือช่วยให้วัยรุ่นที่ถูกล่วงเกินทางเพศมีการฟื้นฟูสภาพโดยเร็วที่สุดและสามารถดำรงชีวิตได้ตามปกติ ตามบทบาทหน้าที่ของพยาบาลจิตเวชระดับผู้เชี่ยวชาญ (Specialist) ดังนี้

1. จากบทบาทของผู้ให้ความรู้ (Educator role) เผยแพร่ผลการวิจัยในครั้งนี้ให้แก่ทีมบุคลากรทางสุขภาพที่เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือวัยรุ่นที่ถูกล่วงเกินทางเพศได้ รับทราบ ในรูปแบบการจัดการประชุมวิชาการ หรือจัดการสอนแบบชั้นเรียน เพื่อเป็นแนวทางให้บุคลากรทางสุขภาพหรือทีมการพยาบาลเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับประสบการณ์การฟื้นฟูสภาพของวัยรุ่นที่ถูกล่วงเกินทางเพศได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น เข้าใจในความคิด ความรู้สึกและการกระทำต่าง ๆ ของวัยรุ่นที่ถูกล่วงเกินทางเพศที่สามารถฟื้นฟูสภาพได้ และจัดประชุมปรึกษาเพื่อวางรูปแบบการพยาบาลและการช่วยเหลือที่เหมาะสมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

และในบทบาทของผู้ให้ความรู้ พยาบาลจิตเวชระดับผู้เชี่ยวชาญมีหน้าที่ในการให้ความรู้กับนักศึกษาพยาบาลด้วยเช่นกัน โดยในการศึกษาพยาบาลที่จะต้องฝึกปฏิบัติในรายวิชาการพยาบาลจิตเวชชุมชน ในกลุ่มที่เป็นบุคคลกลุ่มเสี่ยงนี้ ควรมีการเตรียมนักศึกษาให้มีความเข้าใจในเรื่องการฟื้นฟูสภาพในผู้ที่ถูกล่วงเกินทางเพศ เข้าใจในการดูแล ส่งเสริมสุขภาพจิต ป้องกันการเกิดปัญหาสุขภาพจิต และการช่วยเหลือบำบัดรักษาเพื่อส่งเสริมให้วัยรุ่นที่ถูกล่วงเกินทางเพศมีการฟื้นฟูสภาพ

2. สามารถนำองค์ความรู้จากการวิจัยมาปรับใช้ในการปฏิบัติพยาบาลวัยรุ่นที่ถูกล่วงเกินทางเพศโดย

- การบำบัดเมื่อพบวัยรุ่นที่ถูกล่วงเกินทางเพศในระยะแรก หลังจากพยาบาลจิตเวชเด็กและวัยรุ่นจะให้การบำบัดโดยหลักของ crisis intervention แล้ว สิ่งแรกและ

เป็นสิ่งสำคัญที่จะเป็นจุดเริ่มต้นให้วัยรุ่นมีการฟื้นฟูสภาพได้ก็คือ การช่วยให้วัยรุ่นที่ถูกล่วงเกินทางเพศหาความหมายของชีวิตตนเองใหม่ ช่วยเหลือโดยการสร้างพลังใจในการที่จะเริ่มต้นชีวิตใหม่ของตนเอง เนื่องจากถ้าหากวัยรุ่นที่ถูกล่วงเกินทางเพศนั้นให้ความหมายกับชีวิตของตนเองได้ ไม่สิ้นหวัง ไม่คิดว่าชีวิตตนเองไร้ความหมายแล้ว ก็จะเป็นพลังใจ เป็นจุดเริ่มต้นของการกระทำเพื่อการฟื้นฟูสภาพที่ดีต่อไปได้

- การบำบัดวัยรุ่นที่ถูกล่วงเกินทางเพศในระยะมาติดตามรับการรักษาในโรงพยาบาล (Follow up) ในระยะนี้พยาบาลจิตเวชเด็กและวัยรุ่นควรมีเป้าหมายคือกระตุ้นให้วัยรุ่นที่ถูกล่วงเกินทางเพศมีการฟื้นฟูสภาพโดยเร็วที่สุด โดยการสนับสนุน / ชี้แนะ / เพิ่มทักษะในการเรียนรู้การดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า เช่น สอนทักษะการเรียนรู้เพื่อความปลอดภัย สอนให้วัยรุ่นสามารถแยกความรู้สึกทางด้านบวกและด้านลบได้ มีโอกาสฝึกการเผชิญกับสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงหลาย ๆ รูปแบบโดยมีพยาบาล และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้การสังเกตและแนะนำ รู้จักป้องกันตนเองโดยไม่เข้าไปอยู่ในสถานการณ์ที่ล่อแหลมหรือมีความเสี่ยงต่อการถูกล่วงเกินทางเพศ รวมถึงการฝึกทักษะการแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดความเครียด คือเทคนิคการผ่อนคลาย การฝึกจินตนาการ รวมถึงการวางแผนการดำเนินชีวิตในอนาคต นอกจากนี้พยาบาลจิตเวชเด็กและวัยรุ่นควรบำบัดโดยการเพิ่มทักษะในการดูแลตนเองทั้งสุขภาพกาย จิต สังคม และจิตวิญญาณ ซึ่งเน้นให้การดูแลวัยรุ่นที่ถูกล่วงเกินทางเพศอย่างเป็นองค์รวม (Holistic care)

3. จัดรูปแบบการบำบัดทางการพยาบาลที่เกี่ยวข้องปรับเปลี่ยนความคิด หรือการคิดเชิงบวก โดยนำแนวทางการคิดในพระพุทธศาสนาเข้ามาเป็นองค์ประกอบในการช่วยฟื้นฟูสภาพจิตใจของวัยรุ่นที่ถูกล่วงเกินทางเพศ หรือจัดกิจกรรมที่ฟื้นฟูสภาพจิตใจโดยสอดแทรกข้อคิดธรรมะหรือหลักของศาสนาพุทธเพื่อจะช่วยให้วัยรุ่นที่ถูกล่วงเกินทางเพศมีความรู้สึกดีขึ้น

4. มีการทำ Website ให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการต่าง ๆ ในการฟื้นฟูสภาพหลังจากถูกล่วงเกินทางเพศ เพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัยมากขึ้น เปิดให้มีการเล่าประสบการณ์ในการฟื้นฟูสภาพหรือเขียนให้กำลังใจกันและกันลงใน Webboard เพื่อเป็นประโยชน์ให้แก่วัยรุ่นที่ถูกล่วงเกินทางเพศที่ไม่กล้าเปิดเผยตัวหรือไม่กล้าบอกเรื่องราวของตนเองกับใครโดยตรง

5. จากการศึกษาพบว่าวัยรุ่นทุกรายสามารถฟื้นฟูสภาพได้เนื่องจากได้รับกำลังใจและการช่วยเหลือจากครอบครัว ดังนั้นบุคลากรทางสุขภาพควรตระหนักถึงความสำคัญของครอบครัว และดึงครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้และวางแผนการดูแลประคับประคองให้วัยรุ่นมีการฟื้นฟูสภาพได้ โดยจัดให้มีการให้ความรู้ แนะนำวิธีปฏิบัติสำหรับครอบครัวในการช่วยเหลือและสนับสนุนให้วัยรุ่นที่ถูกล่วงเกินทางเพศที่อยู่ในความปกครองมีการฟื้นฟูสภาพได้ โดยให้ครอบครัวมีความเข้าใจ ยอมรับ และเปิดโอกาสให้วัยรุ่นได้ใช้ชีวิตอยู่ในครอบครัวตามปกติ

ด้านการวิจัยทางการแพทย์

1. ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการวิจัยรูปแบบอื่นเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้วัยรุ่นที่ถูกล่วงเกินทางเพศมีการฟื้นฟูสภาพสอดคล้องกับความต้องการ และการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบันได้ ไม่เกิดปัญหาทางจิตอื่น ๆ ตามมา เช่น การจัดกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนจะช่วยให้วัยรุ่นมีการฟื้นฟูสภาพได้หรือไม่ เพียงใด

2. ทำการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบเกี่ยวกับประสบการณ์การฟื้นฟูสภาพของวัยรุ่นที่ถูกล่วงเกินทางเพศจากบุคคลในครอบครัวและถูกล่วงเกินทางเพศจากบุคคลนอกครอบครัว

3. ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถใช้เป็นแนวทางเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในเรื่องการฟื้นฟูสภาพในผู้ป่วยจิตเวชอื่น ๆ หรือบุคคลกลุ่มเสี่ยงอื่น ๆ เช่น การฟื้นฟูสภาพของภรรยาที่ถูกทารุณกรรม เป็นต้น

4. ควรศึกษาความคิด ความรู้สึก หรือประสบการณ์ของผู้ปกครองในการดูแลวัยรุ่นที่ถูกล่วงเกินทางเพศ รวมถึงการเผชิญปัญหาของครอบครัว ว่ามีผลต่อการฟื้นฟูสภาพของวัยรุ่นอย่างไร เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดูแลวัยรุ่นที่ถูกล่วงเกินทางเพศได้อย่างเหมาะสมต่อไป เนื่องจากการฟื้นฟูสภาพไม่ได้เกิดจากตัววัยรุ่นเพียงลำพังเท่านั้น แต่ยังเกิดจากปัจจัยจากครอบครัวอีกด้วย